

Жуков Василь Павлович,

доктор філософії, доцент,
докторант кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків
vasil.zhukov@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ЗВО СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ТА КРАЇН ЄВРОПИ

Анотація. У статті проаналізовано, зміст, основні принципи, форми та методи формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики у закладах вищої освіти США та європейських країн. З'ясовано, що морально-етична культура вчителя музики передбачає реалізацію таких принципів, як: повага до всіх учнів, встановлення професійних меж, приклад гарної поведінки, прояв турботи та співчуття, підтримка цінностей музичної освіти в суспільстві та професії. Зміст діяльності окресленої категорії вчителів спрямований на розвиток учнів, співпрацю з колегами, тісну взаємодію з суспільством та розуміння етичних обов'язків, що пов'язані з їхньою роллю. Взагалі, морально-етична культура майбутніх учителів музики включає встановлення позитивних стосунків з вихованцями, налагодження з ними психологічного контакту, вміння спілкуватися та співпрацювати як з колегами, так і учнями, відчувати цінність та сенс освітньої діяльності. Встановлено, що формування морально-етичної культури майбутнього вчителя музики в США та Європі спрямоване на інтеграцію етики у підготовку вчителів як через теорію, так і реальний досвід, організацію рефлексивної практики, впровадження педагогічних підходів, виховання емпатії, розвиток етичної чутливості, розуміння впливу музичного вибору на суспільство, участь майбутніх учителів у міжкультурному діалозі та забезпечення відповідності особистої етики вчителя його професійним цінностям. Проведене дослідження свідчить, що одним із розповсюджених шляхів формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики в зарубіжній педагогічній думці виступає інтеграція нормативної етики, моральної філософії і морального виміру музичної освіти в програму їхньої підготовки. З'ясовано, що до найбільш дієвих форм і методів формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики можна віднести: семінари; коментарі та рекомендації, що сприяють ефективному самовдосконаленню виконавських навичок студентів; зустрічі зі шкільними вчителями для обміну професійним досвідом; аналіз поточних проблем та викликів, які мають місце у практиці музичної освіти школи; консультації; проектна робота; оцінювання виступів студентів, їхніх творчих музичних робіт і проектів; слухання музики та її аналіз; написання есе з подальшим його обговоренням та деякі інші.

Ключові слова: морально-етична культура; вчитель музики; зміст; принципи; форми; методи.

FORMING THE MORAL AND ETHICAL CULTURE OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE UNITED STATES AND EUROPE

Abstract. The article analyses the content, basic principles, forms and methods of forming the moral and ethical culture of future music teachers in higher education institutions in the United States and European countries. It has been established that the moral and ethical culture of a music teacher involves the implementation of such principles as: respect for all students, setting professional boundaries, setting an example of good behaviour, showing care and compassion, and supporting the values of music education in society and the profession. The activities of this category of teachers are aimed at student development, cooperation with colleagues, close interaction with society, and understanding of the ethical responsibilities associated with their role. In general, the moral and ethical culture of future music teachers

includes establishing positive relationships with students, establishing psychological contact with them, the ability to communicate and cooperate with both colleagues and students, and feeling the value and meaning of educational activities. It has been established that the formation of the moral and ethical culture of future music teachers in the United States and Europe is aimed at integrating ethics into teacher training through both theory and real experience, the organisation of reflective practice, the introduction of pedagogical approaches, fostering empathy, developing ethical sensitivity, understanding the impact of musical choices on society, involving future teachers in intercultural dialogue, and ensuring that teachers' personal ethics are consistent with their professional values. The study shows that one of the most common ways of forming the moral and ethical culture of future music teachers in foreign pedagogical thought is the integration of normative ethics, moral philosophy and the moral dimension of music education into their training programme. It has been established that the most effective forms and methods of shaping the moral and ethical culture of future music teachers include: seminars; comments and recommendations that contribute to the effective self-improvement of students' performance skills; meetings with school teachers to exchange professional experience; analysis of current problems and challenges in the practice of music education in schools; consultations; project work; evaluation of students' performances, their creative musical works and projects; listening to music and its analysis; writing essays with subsequent discussion; and some others.

Keywords: moral and ethical culture; music teacher; content; principles; forms; methods.

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

© Жуков В., 2025

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.

В українських школах учителя музики відіграють вирішальну роль у розвитку характеру та моралі, а їхні морально-етичні якості безпосередньо впливають на їхню здатність розвивати ці риси та якості у своїх учнів. Також учителя зазначеного фаху відіграють важливу роль щодо навчання учнівської памолоді демократії та критичних дій, а їхній етичний вибір допомагає формувати громадянське суспільство. Сформована морально-етична культура гарантує, що вчителі готові приймати обґрунтовані рішення, які відповідають професійним цінностям, критично діяти, постійно оновлювати демократичні практики та творчо співпрацювати.

Отже, посилення морально-етичного вектору професійної підготовки майбутніх учителів взагалі та вчителів музики зокрема, сприятиме регулюванню системи моральних взаємин на різних рівнях педагогічного процесу та налагодженню здорового морально-психологічного клімату в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти, зміцненню моральної позиції учнів. Певну допомогу щодо змісту, форм та методів формування морально-етичної культури учителя музики (далі — *вчитель музики, від поширеного у зарубіжжі «music teacher»*) може надати вивчення та творче використання досвіду провідних країн світу — Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Іспанії, Норвегії та деяких інших.

Мета статті полягає в аналізі змісту, провідних принципів, форм та методів формування морально-етичної культури майбутніх учителів му-

зики в європейських та американських закладах вищої освіти.

Методологія дослідження. Для досягнення мети застосовано студентоцентризований і партисипативний підходи, а також використано загальнонаукові методи, зокрема, порівняння, узагальнення, аналіз, синтез. Це дозволило проаналізувати зміст та провідні принципи формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики, визначити найбільш дієві форми та методи формування зазначеної культури в європейських та американських закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміст мистецької освіти та особливості професійної підготовки майбутніх учителів предметів мистецького циклу знайшли відбиття у працях В. Бутенка, Н. Гузій, Л. Коваль, А. Козир, М. Лещенко, Н. Миропольської, О. Олексюк, Г. Падалки, Г. Побережної, О. Ростовської, О. Рудницької, О. Хижної, О. Щолокової та інших учених.

Важливість окремих напрямів педагогічної підготовки майбутніх учителів мистецької освітньої галузі досліджували В. Антонюк, Н. Біла, З. Квасниця, Є. Куришев, Л. Масол, С. Масний, Г. Ніколаї, А. Рум'янцева, Л. Смирнова та деякі інші науковці. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, питання формування морально-етичної культури майбутнього вчителя музики в зарубіжній педагогічній думці спеціально не вивчалось фахівцями, що й зумовило вибір теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Вивчення та узагальнення науково-педагогічної літератури [4; 5; 9] приводить до висновку, що морально-етична культура майбутніх учителів музики як система потреб, орієнтацій, ідеалів, цінностей,

загальнолюдських норм, включає встановлення позитивних стосунків зі школярами, налагодження з ними психологічного контакту, вміння спілкуватися та співпрацювати з колегами й учнями, відчувати цінність та сенс освітньої діяльності, передбачає пріоритетність благополуччя учнів, дотримання принципів чесності та добросовісності, виховання любові до музики за допомогою методів, що враховують культурні особливості, та виконання ролі позитивного прикладу для всієї шкільної спільноти.

Як свідчать зарубіжні фахівці (А. Bautista, J. Wong, С. Christophersen, L. Arostegui, K. Holdhus та ін.) формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики тісно пов'язане з інтеграцією етики у підготовку вчителів як через теорію, так і реальний досвід, організацією рефлексивної практики та впровадження педагогічних підходів, зокрема, таких як проблемно-орієнтоване навчання. Так, рефлексивна практика сприяє заохоченню майбутніх учителів розмірковувати над своїми особистими цінностями та професійним вибором, а також розглядати більш широко наслідки своєї роботи в соціально-культурному контексті.

Формування зазначеної культури включає виховання емпатії, розвиток етичної чутливості, розуміння впливу музичного вибору на суспільство, участь майбутніх учителів у міжкультурному діалозі та забезпечення відповідності особистої етики вчителя його професійним цінностям.

Одним із розповсюджених шляхів формування морально-етичної культури майбутнього вчителя музики у зарубіжній педагогічній думці [7] виступає інтеграція нормативної етики, моральної філософії та морального виміру музичної освіти в програму їхньої підготовки.

Доцільно також звернути увагу на те, що в зарубіжних країнах формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики передбачено змістом навчальних програм, які включають години спеціальної практики, на якій студенти навчаються стандартному набору професійних навичок вчителів музики. Ці години пропонують своєрідну практику для вивчення справжньої професії у всій її складності. Залежно від року навчання, студентам пропонуються різні типи курсів, що охоплюють інструментальне та вокальне виконання, музичний аналіз, творчість та проектну роботу. Ця робота підтримує перехід від ролі студента до професійної ролі вчителя [7].

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел [1; 9; 12] приводить до висновку, що морально-етична культура майбутніх вчителів музики у провідних країнах світу тісно пов'язана з розвитком міжкультурної компетентності, почуття глобального громадянства та емпатії і відповідальності через різноманітний навчальний

досвід, включаючи міжнародний обмін та рефлексивну практику.

Формування морально-етичної культури майбутнього вчителя музики передбачає розвиток цілісного світогляду, етичної усвідомленості в різноманітних освітніх умовах, розуміння, поваги та конструктивну взаємодію з людьми з різних культур і заохочення співпраці з міжнародними колегами для створення інноваційного та інклюзивного середовища музичної освіти.

Програми підготовки вчителів музики сприяють розвитку почуття глобального мистецького громадянства, заохочують учителів бути етичними, рефлексивними та політично залученими до своєї практики, особливо в різноманітних та складних суспільствах.

Активна, творча взаємодія з ситуаціями інших та прищеплення почуття професійної відповідальності як перед учнями, так і майбутнім поколінням виховує емпатію. Стажування за кордоном дозволяє майбутнім вчителям отримати широкі перспективи, вивчати різноманітні музичні стилі та методики викладання, а також брати участь у міжнародній співпраці.

Формуванню морально-етичної культури майбутніх учителів музики у провідних країнах світу сприяє визнання та активне вирішення питань культурної різноманітності й інклюзії, заохочення вчителів до критичного осмислення існуючих практик та оскарження зон комфорту, використання спільних та міждисциплінарних підходів.

А запровадження таких проектів та програм, як Європейська «Академія педагогічної освіти музики» (TEAM), спрямоване на співпрацю, міждисциплінарність, проведення практичних досліджень, втілення інновацій у процес підготовки вчителів музики.

Аналіз науково-педагогічних даних [8; 12; 13] свідчить про те, що формування морально-етичної культури європейського вчителя музики тісно пов'язане з реалізацією таких принципів, як: повага до всіх учнів, встановлення професійних меж, приклад гарної поведінки, прояв турботи та співчуття, підтримка цінностей музичної освіти в суспільстві та професії.

Зокрема, принцип поваги до всіх учнів передбачає ставлення до кожного, як до унікальної особистості, з повагою і гідністю, уникаючи дискримінації за віком, расою, релігією чи іншими факторами.

Встановлення професійних меж вимагає підтримки певних стосунків з учнями, усунення таких стосунків, які можуть стати «занадто близькими».

Принцип прикладу гарної поведінки пов'язаний з повагою суспільства до професії вчителя музики, наданням позитивного прикладу як учням, так й іншим.

Створення турботливого середовища забезпечує учнів та колег атмосферою поваги, довіри та співчуття. Реалізація принципу професійної відповідальності передбачає формування у вчителя вміння брати на себе відповідальність за свою працю, здійснювати внесок у розвиток суспільства та активно відстоювати цінність музичної освіти.

Взаємодія з колегами вимагає ставлення до колег-вчителів з великою повагою та гідністю, уникнення публічної критики та утримання від переслідування учнів, які навчаються в іншого вчителя.

Взаємодія з батьками та громадськістю пов'язана з умінням ефективно та професійно спілкуватися з батьками та громадою, виявляти чутливість та працювати в межах усталеної культури тієї чи іншої громади щодо підтримки освіти учнів.

Сприяння розумінню музики передбачає прагнення вчителя збагачувати музичну культуру громади, прищеплюючи учням та громадськості почуття шани до мистецтва.

З метою ефективно виконання вчителем своїх професійних обов'язків, йому необхідно постійно знайомитись з чинним законодавством у галузі освіти та мистецтва [10].

Узагальнення праць європейських науковців [5; 9; 12] дозволяє визначити провідні методи формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики — проведення дискусій, прийняття етичних рішень. Велику роль у формуванні зазначеної культури, як уже було зазначено, відіграє створення сприятливого навчального середовища, яке культивує емпатію та співчуття, і набуття реального досвіду через проходження стажування та спілкування з досвідченими фахівцями.

Необхідно також наголосити на тому, що у процесі формування морально-етичної культури майбутніх фахівців музики необхідно навчати їх ставитися до музики та культурного різноманіття з повагою, заохочувати конструктивну співпрацю з людьми з різним досвідом. Майбутні вчителі музики повинні демонструвати чесність у власній поведінці, оскільки узгодженість між їхніми словами та діями впливає на те, як їхні учні будуть розуміти етичні принципи.

Доцільно звернути увагу, що у Сполучених Штатах Америки, на відміну від європейських країн, більш поширеним є поняття не «морально-етична культура» вчителя, а «етична культура», але етика стосується не лише принципів, норм та прав, а й моральних чеснот, які люди повинні розвивати, щоб мати змогу справлятися з різноманітними викликами сучасного світу [9].

Так, формування етичної культури майбутніх вчителів музики у США передбачає сприяння їхній ролі як громадян, які є культурно чутливи-

ми, етично вихованими та глибоко пов'язаними з питаннями соціальної справедливості та рівності. Реалізація зазначеного завдання вимагає приділення особливої уваги культурно чутливій педагогіці, критичному осмисленню суспільних потреб та здатності відстоювати культурні права учнів в освітньому контексті.

Зокрема, культурне громадянство передбачає підготовку такого вчителя, який може моделювати та відстоювати культурні права своїх учнів, визнаючи, що освіта є політичним та контекстуальним завданням.

Соціальна справедливість та рівність проявляються у вмінні вчителя музики пов'язувати музичну освіту з широкими суспільними викликами, сприяючи етичному прийняттю рішень, що вирішують питання рівності та справедливості, розвивати в учнів розуміння етичної складності та формувати здатність робити моральні судження в конкретних реальних контекстах.

Виходячи з цього, університети Сполучених Штатів Америки постійно переглядають програми бакалаврату з музики, щоб інтегрувати концепцію вчителя музики як культурного громадянина, виходячи за межі простої передачі знань.

У процесі підготовки вчителів музики у закладах вищої освіти США постійно підтримується взаємозв'язок мистецтва та життя, підкреслюється, як музика пов'язана з іншими галузями знань та служить джерелом культурного та людського розуміння, сприяючи емпатії та взаємоповазі між студентами, культивуються спільні професійні погляди, цінності та переконання, що відповідають етичним стандартам, а не лише правовим нормам.

Формуванню етичної культури майбутніх учителів музики у Сполучених Штатах Америки сприяє заохочення діалогу та надання критичного зворотного зв'язку між студентами. Це допомагає створити сприятливе середовище для професійного розвитку та етичного зростання.

Створення професійних спільнот, де студенти-вчителі можуть ділитися ідеями, співпрацювати над навчальними завданнями та отримувати наставництво від досвідчених колег, забезпечує життєво важливу підтримку та сприяє спільному відчуттю професійної мети. Розвиток міжкультурної компетентності через емпіричне навчання допомагає майбутнім учителям розуміти та поважати різноманітність культурного походження своїх учнів, що є ключовим компонентом етичного викладання.

Формуванню етичної культури майбутніх учителів музики, їхньому активному навчанню та полегшенню дослідження етичних проблем у музичній освіті сприяє й використання в освітньому процесі ЗВО США інтерактивних методів навчання, таких як ділові ігри, педагогічні діалоги, та мультимедійних технологій.

Впровадження зазначених технологій у педагогічну освіту забезпечує широкі можливості для реалізації практико-орієнтованого навчання та етичної рефлексії.

У Сполучених Штатах Америки, як уже було зазначено, процес формування етичної культури майбутнього вчителя відбувається на засадах студентоорієнтованого підходу, адаптується до індивідуальних потреб учнів, сприяє створенню більш гуманного та справедливого навчального середовища, акцентує увагу на основних цінностях вчителя, таких як доброчесність, справедливість, повага та відповідальність, допомагає створити етичне та позитивне навчальне середовище для учнів [6].

Як свідчить проведене дослідження, серед методів формування етичної культури майбутніх учителів музики в американських ЗВО особлива увага приділяється критичному осмисленню матеріалу, методу діалогу, дискусіям щодо етичних проблем, проведенню практичних досліджень, діловим іграм, інтерв'ю та педагогічним експериментам для розвитку самосвідомості, цілісності та студентоорієнтованого етичного підходу.

Європейські країни, на відміну від США, в процесі формування морально-етичної культури майбутнього вчителя музики керуються Етичними рекомендаціями для проведення освітніх досліджень, що запропоновані Британською дослідницькою організацією в галузі освіти [3].

Формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики в таких країнах, як Іспанія, Норвегія, Велика Британія та деяких інших передбачає поєднання практичного навчання, критичної рефлексії, спільного формування спільноти та міжкультурної компетентності, що досягається як традиційними, так і інтерактивними методами навчання [6].

Доцільно також звернути увагу на те, що до дієвих методів формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики європейські фахівці відносять емпіричні та практико-орієнтовані методи.

Так, отримання досвіду через роботу зі студентами в автентичних умовах має вирішальне значення для розвитку компетентності, адаптивності та етичної основи викладання.

Поєднання викладання з музичними технологіями допомагає майбутнім вчителям розмірковувати над морально-етичними питаннями на практиці. Спостереження за студентами в природних умовах та використання опитувань допомагає визначити та зрозуміти конкретні обставини, що впливають на їхню поведінку та прийняття морально-етичних рішень.

Критичне осмислення питань при викладанні музики як з музичної, так і з морально-етич-

ної точки зору, залучення майбутніх вчителів до досліджень допомагає формувати в них морально-етичне розуміння та практику роботи з учнями в класі, сприяє критичному мисленню та постійному вдосконаленню педагогічної практики.

До найбільш поширених форм та методів формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики, як у країнах Західної Європи, так і США належать: семінари для засвоєння навчальних завдань студентами; надання коментарів та рекомендацій, що сприяє ефективному самовдосконаленню виконавських навичок студентів; організація зустрічей зі шкільними вчителями для обміну їхнім професійним досвідом та проведення інтерв'ю зі студентами; обговорення поточних проблем та викликів у практиці музичної освіти школи; консультування студентів щодо проектною роботи; оцінювання музичних записів студентів із сольними та груповими виступами, їхніх творчих музичних робіт та проектів; слухання музики та її аналіз, композиція, імпровізація; написання есе з подальшим його обговоренням [6; 14; 15].

Висновки. Отже, проведене дослідження свідчить, що у зарубіжних країнах, поряд з поняттям «морально-етична культура» вчителя музики (Велика Британія, Іспанія, Норвегія та деяких інших), широке використання отримав термін «етична культура» (США). Під цими термінами розуміється система норм, цінностей, правил, потреб, ідеалів тощо. До провідних принципів формування зазначеної культури в провідних країнах світу належать: принцип поваги до всіх учнів, встановлення професійних меж, приклад гарної поведінки, прояв турботи та співчуття, підтримка цінностей музичної освіти в суспільстві та професії.

Найбільш поширеними формами та методами формування морально-етичної культури майбутніх учителів музики, як у країнах Західної Європи, так і США виступають: семінари; коментарі та рекомендації, що сприяють ефективному самовдосконаленню виконавських навичок студентів; зустрічі зі шкільними вчителями для обміну професійним досвідом та проведення інтерв'ю зі студентами; обговорення поточних проблем та викликів; консультування; проектна робота; оцінювання музичних записів студентів із сольними та груповими виступами, їхніх творчих музичних робіт та проектів; слухання музики і її аналіз та деякі інші.

До перспективної тематики подальшого наукового пошуку можна віднести питання теорії та практики формування морально-етичної культури вчителів предметів мистецького циклу в Україні на різних етапах її розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bates, V. Where should we start? Indications of a nurturant ethic for music education. *Action, Criticism & Theory for Music Education*. 2004. Vol. 3, No. 3. pp. 2–16. https://act.maydaygroup.org/articles/Bates3_3.pdf
2. Bautista, A. & Wong, J. Music teachers' perceptions of the features of most and least helpful professional development. *Arts Education Policy Review*. 2017. Vol. 120, Issue 2. pp. 80–93. <https://doi.org/10.1080/10632913.2017.1328379>
3. British Educational Research Association [BERA]. *Ethical Guidelines for Educational Research*, (4-th ed.). London, 2018. 48 p. Available online at: https://study.sagepub.com/sites/default/files/bera_ethical_guidelines_2018_4th_ed.pdf
4. Carrillo, C. & Vilar, M. Music teachers' professional competences: Opinions of a sample of teachers. *Cultura y Educacion*. 2012. Vol. 24, Issue 3. pp. 319–335. <https://doi.org/10.1174/113564012802845668>
5. Carrillo, C. & Vilar, M. Percepciones del profesorado de música sobre competencias profesionales necesarias para la práctica [Music teachers' perceptions of professional competences needed for practice]. *Opcion*. 2016. Año 32, No. Especial 7. pp. 358–382. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/21480/21293>
6. Christophersen, C., Arostegui, L., Holdhus K. & et. Music Teacher Education for the Future: Reflections on Change. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*. 2023. Vol. 22, Issue 3. pp. 7–40. <https://doi.org/10.22176/act22.3.7>
7. Elliott, D. (Ed.). *Praxial music education: Reflections and dialogues*. New York : Oxford University Press. 2005. 353 p. https://hugoribeiro.com.br/area-restrita/Elliott-Praxial_music_education.pdf
8. Gary, D., Garvey, C. & Sadeghpour, M. Signature pedagogies in music theory and performance. In Gurung, R., Chick, N. & Haynie, A. (Eds.) *Exploring Signature Pedagogies: Approaches to Teaching Disciplinary Habits of Mind*. New York : Routledge, 2023. pp. 81–98. <https://doi.org/10.4324/9781003444732>
9. Heimonen, M. Music education and global ethics: Educating citizens for the world. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*. 2012. Vol. 11, No. 1. pp. 62–80. http://act.maydaygroup.org/articles/Heimonen11_1.pdf
10. Lasauskiene J. & Rauduvaite A. Characteristics of Future Music Teachers' Experience in Teaching Practice. *Procedia — Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 177. pp. 122–126. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.358>
11. Jorgensen, E. Pax Americana and the world of music education. *The Journal of Aesthetic Education*. 2004. Vol. 38, No. 3. pp. 1–18. <https://doi.org/10.1353/jae.2004.0025>
12. Parekh, B. Principles of a global ethic. In Eade J. & O'Byrne D. (Eds.) *Global ethics and civil society*. London : Routledge, 2005. pp. 15–33. <https://doi.org/10.4324/9781315254258>
13. Regelski, T. Music and Music Education: Theory and praxis for 'making a difference'. *Educational Philosophy and Theory*. 2005. Vol. 37, Issue 1. pp. 7–27. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2005.00095.x>
14. Schweiker, W. A preface to ethics. Global dynamics and the integrity of life. *Journal of Religious Ethics*. 2004. Vol. 32, Issue 1. pp. 13–38. <https://doi.org/10.1111/j.0384-9694.2004.00153.x>
15. Scruton, R. *Culture counts: Faith and feeling in a world besieged*. New York : Encounter Books, 2018. 136 p. <https://www.amazon.it/Culture-Counts-Faith-Feeling-Besieged/dp/1641770333>

REFERENCES

1. Bates, V. (2004). Where should we start? Indications of a nurturant ethic for music education. *Action, Criticism & Theory for Music Education*. 3(3): 2–16. https://act.maydaygroup.org/articles/Bates3_3.pdf [in English].
2. Bautista, A. & Wong, J. (2017). Music teachers' perceptions of the features of most and least helpful professional development. *Arts Education Policy Review*. 120(2): 80–93. <https://doi.org/10.1080/10632913.2017.1328379> [in English].
3. British Educational Research Association [BERA]. (2018). *Ethical Guidelines for Educational Research*, (4-th ed.). London. Available online at: https://study.sagepub.com/sites/default/files/bera_ethical_guidelines_2018_4th_ed.pdf [in English].
4. Carrillo, C. & Vilar, M. (2012). Music teachers' professional competences: Opinions of a sample of teachers. *Cultura y Educacion*. 24(3): 319–335. <https://doi.org/10.1174/113564012802845668> [in English].
5. Carrillo, C. & Vilar, M. (2016). Percepciones del profesorado de música sobre competencias profesionales necesarias para la práctica [Music teachers' perceptions of professional competences needed for practice]. *Opcion*. 32(7): 358–382. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/21480/21293> [in English].

6. Christophersen, C., Arostegui, L., Holdhus K. & et. (2023). Music Teacher Education for the Future: Reflections on Change. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*. 22(3): 7–40. <https://doi.org/10.22176/act22.3.7> [in English].
7. Elliott, D. (Ed.). (2005). *Praxial music education: Reflections and dialogues*. New York : Oxford University Press. https://hugoribeiro.com.br/area-restrita/Elliott-Praxial_music_education.pdf [in English].
8. Gary, D., Garvey, C. & Sadeghpour, M. (2023). Signature pedagogies in music theory and performance. In Gurung, R., Chick, N. & Haynie, A. (Eds.) *Exploring Signature Pedagogies: Approaches to Teaching Disciplinary Habits of Mind*, 81–98. New York : Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003444732> [in English].
9. Heimonen, M. (2012). Music education and global ethics: Educating citizens for the world. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*. 11(1): 62–80. http://act.maydaygroup.org/articles/Heimonen11_1.pdf [in English].
10. Lasauskiene J. & Rauduvaite A. (2015). Characteristics of Future Music Teachers' Experience in Teaching Practice. *Procedia — Social and Behavioral Sciences*. 177, 122–126. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.358> [in English].
11. Jorgensen, E. (2004). Pax Americana and the world of music education. *The Journal of Aesthetic Education*. 38(3): 1–18. <https://doi.org/10.1353/jae.2004.0025> [in English].
12. Parekh, B. (2017). Principles of a global ethic. In Eade J. & O'Byrne D. (Eds.) *Global ethics and civil society*, 15–33. London : Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315254258> [in English].
13. Regelski, T. (2005). Music and Music Education: Theory and praxis for 'making a difference'. *Educational Philosophy and Theory*. 37(1): 7–27. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2005.00095.x> [in English].
14. Schweiker, W. (2004). A preface to ethics. Global dynamics and the integrity of life. *Journal of Religious Ethics*. 32(1): 13–38. <https://doi.org/10.1111/j.0384-9694.2004.00153.x> [in English].
15. Scruton, R. (2018). *Culture counts: Faith and feeling in a world besieged*. New York : Encounter Books. <https://www.amazon.it/Culture-Counts-Faith-Feeling-Besieged/dp/1641770333> [in English].

Стаття надійшла до редакції 23.10.2025 р.
 Прийнято до друку 04.11.2025 р.